

ritatis involvi, supponunt illum scienter rebaptizare: porro in casu de quo agimus baptizans non scienter rebaptizat, cum dubius sit, licet temere, nulla prævia inquisitione de collatione seu de validitate baptismi. 2° Lex in hunc finem constituta est ut arcerentur hæretici rebaptizantes: at vero qui in dubio levi rebaptizat, nullatenus se suspectum præbet de hæresi rebaptizantium, quinimo illam detestari profitetur et condemnat adhibendo formam conditionalem. 3° Denique, est saltem dubium juris circa hujusmodi irregularitatem; quamobrem licet in praxi, juxta regulas supra positas, non reputare irregularem qui hocce modo baptismum contulerit.

824. — V^o *Qui irregulares sint ob apostasiam et hæresim?*

I. Apostasia triplex distinguitur: alia a fide christiana, alia a statu religioso, altera a statu clericali.

Cum apostasia a fide hæresim includat, apostatis applicantur quæ mox dicenda sunt de hæreticis. Alio titulo apostatæ olim excludebantur a statu clericali; scilicet ob pœnitentiam publicam quæ notam infamiæ illis inurebat. De clericis vero qui, metu suppliciorum concussi, falsis numinibus immolaverant, et deinde facti pœnitentes iterum certamen inierant, concilium Ancyranum statuit presbyteros honorem sedis retinere, ita tamen ut nec sacrificium offerre, nec aliis functionibus sacerdotalibus fungi ipsis liceret. De diaconis item voluit eos gradum servare, ea conditione ut ab omni sacro ministerio cessarent, nisi Episcopis visum fuerit eis aliquid tribuere. Cap. *Presbyteros*, 52, dist. L.

Apostatæ ab ordine religioso prohibentur admitti ad clericatus officium. Honorius III ea de re ad Archiepiscopum Lugdunensem rescripsit: « Consultationi tuæ breviter respondemus quod
« monachus aliquem sacrum ordinem recipiens in apostasia,
« quantumlibet suo abbati reconciliatus fuerit et receperit pœnitentiam, absque dispensatione Rom. Pontificis ministrare
« non poterit in ordine sic suscepto. » (Cap. *Consultationi*, 6,

DE APOSTATIS.) Canonistæ ex illo textu concludunt irregularitatem quæ religiosum afficit ratione apostasiæ, non esse absolutam sed partialem. Monachus prohibetur ne, pœnitentia etiam acta, ministret in ordine suscepto in apostasia, nihil vero statuitur de ordinibus antea susceptis.

Clerici a suo statu apostatæ non declarantur irregulares. Quid autem leges statuerint in eos qui matrimonium sacrilege contrahere attentaverunt, supra notatum est (n° 815).

825. — II. Hæretici sunt jure communi irregulares, etiam post suam conversionem ad fidem catholicam.

Hæc erat olim disciplina generalis, fundata simul regulis juris circa pœnitentiam publicam, et specialibus constitutionibus contra crimen hæresis latis. Concilium Eliberitanum statuit fideles qui venerint ex hæresi, minime ad clericalem dignitatem promovendos esse. Innocentius I eandem praxim religiose apud Ecclesiam Romanam servatam scripsit in capite *Ventum est* supra citato (822), quod ex epistola xxii ad Episcopos Macedoniæ sumptum fuit. Solos excipit Novatianos quibus Concilium Nicænum concesserat suo ordine fungi postquam ad unitatem Ecclesiæ rediissent, et declarat hujusmodi licentiam non protendi ad alios hæreticos. Postea, cæteris etiam hæreticis datum est ut manerent in suo ordine, adempta spe promotionis ad gradum superiorem. (Cap. *Saluberrimum*, 21, caus. I, quæst. vii.)

Hucusque eadem permansit jure communi disciplina excludens a sacris ordinibus illos qui lapsi sunt in hæresim notoriam, adeo ut nullatenus promoveri valeant sine dispensatione obtenta a S. Pontifice. Huic nihilominus juri derogatum videtur in nonnullis regionibus. « In Germania et aliis provinciis septentrionalibus, ait Schmalzgrueber, Episcopi ex hæresi ad fidem catholicam conversos et ab ea absolutos, si cæterum digni sint, ordinare solent absque alia dispensatione. » (In titulum DE HÆRETICIS, n° 108.)

Ratio hujus immutationis deducitur ab ipsa immutatione circumstantiarum. Irregularitas ratione hæresis suam veluti radi-

cem habet in infamia juris : porro, moribus hodiernis in regionibus ubi hæretici vivunt mixti catholicis, iisdemque juribus civilibus et politicis potiuntur, hæresis non eamdem, in morali hominum existimatione, infamiam inurit quam olim ; hæc saltem infamia non censetur permanere post conversionem, signis indubiis manifestatam. Fideles multum consolantur ex promotione conversi a secta hæretica ad statum clericalem, nedum hæc promotio scandalum generet ; et hoc modo ordinati utilissime plerumque suum ministerium obeunt, quando, hæresi publice abjurata, diuturno tempore vitam duxerunt virtutibus christianis exercitam.

Filii hæreticorum censentur jure communi irregulares, vi decretalium quibus vetitum est ne ad *ullum beneficium ecclesiasticum, seu officium publicum admittantur*; sed observare est : 1° irregularitate probabiliter non affici filios hæreticorum qui nati erant antequam parentes laberentur in hæresim, dummodo ipsi non defecerint a fide catholica ; 2° filios hæreticorum non esse irregulares, nisi usque ad secundum gradum in linea paterna, et in primo tantum gradu in linea materna ; 3° irregularitatem qua afficiuntur, quatenus filii hæreticorum, cessare ipso facto, pleno jure, ex quo parentes convertuntur ad veram fidem, et reincorporati sunt unitati Ecclesiæ ; quapropter nulla indigent ex tunc absolute nec dispensatione. (Cap. *Quicumque*, 2, *Statutum*, 15, DE HÆRETICIS, in VI.)

Dubium est an illa disciplina adhuc vigeat in locis de quibus modo. « In iis regionibus, ait Pirhing, in quibus nulla, ob « crimen paternum hæresis, infamia contrahitur, liberi hæreticorum non sunt irregulares, sed ad ordines promoveri possunt, ut notat Layman. » (In tit. DE HÆRETICIS, n° 101.) Hunc esse morem servatum in suis respective regionibus asserunt Schmalzgrueber, Wiestner et plerique doctores Germaniæ, Bonacina, Collet, Collator Andegavensis. Alii aliter sentiunt. Reiffenstuel non abnuat quin severitas veteris disciplinæ temperari potuerit consuetudine : « Cum enim, ait, pœna irregu-

« laritatis et inhabilitatis ad beneficia a sola lege humana proveniat, ei per consuetudinem legitime præscriptam derogatur « in loco ubi existit. » In tit. DE HÆRETICIS, n° 280.) Sed contendit non sufficienter probari consuetudinem reipsa inductam fuisse universaliter in Germania, et animadvertit curiam Romanam habere filios hæreticorum irregulares ; quandoquidem eos ad ordines et ad beneficia, in iisdem regionibus, non admittit, nisi concessa prius dispensatione. In Gallia erant etiam olim dissentientes opiniones : sed communissime reputabatur non vigere irregularitatem, et reipsa Episcopi ordines conferebant filiis hæreticorum, juxta vetustam suarum Ecclesiarum consuetudinem, quæ ad hodiernam ætatem perseveravit¹.

§ 4. De cessatione irregularitatum.

*826. — I^o *Quomodo tolluntur irregularitates?*

Irregularitates triplici modo cessare possunt, pro ratione diversa singularum specierum ; scilicet, *cessatione causæ, professione religiosa, et dispensatione.*

I. *Cessatione causæ* tolluntur nonnullæ irregularitates ex defectu : v. g. irregularitates ex defectu *ætatis et scientiæ*; irregularitas ex defectu *bonæ famæ*, si aduerit solummodo infamia facti, aut si infamia juridica retractetur rehabilitatione injuste condemnati ; ex defectu *natalium*, si proles legitimetur per subsequens matrimonium.

II. *Professione religiosa* tollitur irregularitas ex defectu natalium, uti declaratur in decreto concilii Pictaviensis quod in jus commune translatum est : « Filii presbyterorum et cæteri « ex fornicatione nati, ad sacros ordines non promoveantur, nisi

¹ Cf. Reiffenstuel, loco cit., n° 260-290. — Schmalzgrueber, n° 119-121. — Collet, *Traité des Dispenses*, chap. III, § 5. — Collator Andegavensis, *Conférence VIIe sur les Irrégularités, Question IVe.*

« aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter « viventes; prælationem vero nullatenus habeant. » (Cap. *Ut filii*, 1, DE FILIIS PRESBYTERORUM, lib. I Decret.)

Hunc effectum habet sola professio solemnium votorum religiosorum, non vero admissio ad novitatum, nec professio in congregatione cujus vota sunt simplicia¹. Ipsa professio solemnium non prodest quoad hunc effectum iis qui e religione egrediuntur, obtenta dispensatione super votis, antequam ordines susceperint. Qua ratione illegitimus valeret, dimissa vita religiosa, frui privilegio quod jus canonicum concessit in gratiam religionis? Si tamen ordines susceperit, dum adhuc in religione erat, non reincidit in irregularitatem, quia irregularitas absque ulla conditione sublata est.

Notandum est, ex capite *Ut filii*, irregularitatem tolli tantum quoad ordinum susceptionem: quomobrem religiosus non potest promoveri ad prælaturam; et si religionem dimiserit, non poterit obtinere beneficia, præsertim curam animarum habentia, sine dispensatione.

III. *Dispensatione* tolli possunt omnes irregularitates juris canonici.

* 827. — II° *Qui dispensare valeant super irregularitatibus?*

¹ Protulimus in sectione de regularibus (n° 466) decretum S. Congregationis, quo statutum fuit ut novitii expleto novitatus anno, non alia vota nisi simplicia emittere valeant, dilata emissionem solemnium post triennium, utque superiores regulares hujusmodi professis votorum simplicium concedere possint litteras dimissorias duntaxat ad primam tonsuram et ordines minores. Hac de causa Archiepiscopus Mexicanus quædam dubia exposuit S. Sedi, hæc duo præsertim: I^{um} An possint novitii post emissam vota simplicia, ad sacros ordines promoveri titulo paupertatis. II^{um} An possint Provinciales dispensare cum novitiis defectu natalium laborantibus, ante emissionem votorum solemnium; ad hoc ut his ordines conferantur. Die autem 20 januarii, an. 1860, responsum fuit a S. Congreg. ex Audientia Sanctissimi, ad I^{um}: *Negative quoad ordines sacros*. Ad II^{um}: *Affirmative quoad rimam tonsuram et ordines minores, quatenus Provinciales ex apostolico indulto legitime gaudeant facultate dispensandi super dicta irregularitate, eaque revocata non fuerit*.

S. Pontifex dispensare potest super omnibus irregularitatibus.

Episcopi non possunt dispensare nisi in casibus præfinitis, quia irregularitates statuuntur jure communi. Excipiendæ non sunt quæ oriuntur a violatione censuræ quam ipse Episcopus indixerit; licet enim censura cujus occasione incurritur irregularitas lata sit ab Episcopo, ipsa tamen irregularitas jure communi constituitur. Perpendere igitur necesse est quid disciplina canonica concesserit Episcopis: 1° quoad irregularitates ex defectu; 2° quoad irregularitates ex delicto; 3° quoad casum necessitatis et dubii.

828. — I. Episcopi possunt dispensare super irregularitate ex defectu natalium, ad effectum suscipiendi tonsuram, ordines minores, et beneficium simplex. (Cap. *Is qui*, DE FILIIS PRESBYTERORUM in VI°.) Nonnulli canonistæ hanc facultatem ad alias irregularitates extendunt. « Regulariter, ait Piascecius, circa dispensationum materiam tenendum est in omnibus irregularitatibus « Episcopum dispensare posse quoad minores ordines et simplex « beneficium, præterquam in bigamia, ex homicidio voluntario, « et ex impedimento hæresis. » Ab ea sententia cæteri doctores communiter recedunt, et merito quidem; nam potestas dispensandi quoad minores ordines nullibi legitur in jure concessa, nec consuetudine nititur. Id unum controversum fuit apud canonistas, an Episcopus valeat dispensare bigamos, sicuti dispensat illegitimos; et eo etiam respectu communior fuit opinio negans; quapropter tenendum est Episcoporum potestatem, in materia irregularitatum ex defectu, extendi solummodo ad defectum natalium¹.

* 829. — II. Quoad irregularitates ex delicto occulto, concilium Tridentinum Episcopis tribuit facultatem generalem

¹ Barbosa, *de Off. Episcopi*, alleg. XLIX, n° 22-26. — Piascecius, *Praxis episcopalis*, ed. IV^a, part. I, cap. I, art. 10, n° 16. — Fagnan, in cap. *Super eo*, DE BIGAMIS, n° 19-46. — Collet, *de Irregularitatibus*, part. III, cap. ultimo, regula VI^a.

dispensandi, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum (nº 795).

1º Facultas tribuitur *Episcopis*, quo nomine venire capitulum Ecclesiæ cathedralis, sede vacante, notavimus supra, ubi de absolutione a censuris. Si Episcopus ipse incidit in irregularitatem, potest hanc facultatem delegare suo confessario, a quo dispensationem assequatur.

2º Facultas concessa est pro irregularitatibus *ex delicto occulto*. Quid censeatur occultum, alibi dictum est (nºs 717, 795). Admissa autem doctrina communi quam loco citato exposuimus de *manifesto, notorio et famoso*, supersunt aliquando difficultates practicæ quando devenitur ad applicationem regularum. Id multum pendere videtur a circumstantiis, a conditione nimirum testium qui rem secreto actam noverint; si enim sint prudentes et factum divulgare nolint, delictum occultum manebit. Animadvertendum est præterea delictum publicum alicubi, esse occultum in altero loco, si non intercesserit notorietas juris, et cognitio delicti non propaletur.

3º Excipitur irregularitas *ex homicidio voluntario*, quæ verba Concilii Tridentini ita ponderant et interpretantur canonistæ, ut exceptio referatur solum ad casum homicidii directe voluntarii: unde concludunt Episcopum dispensare posse in casu homicidii casualis mixti, et etiam indirecte voluntarii; v. g., si medicus ex gravi negligentia causa fuerit mortis alterius; si quis excedendo moderamen inculpatae tutelæ, occiderit injustum invasorem, præter intentionem, « quia, ait S. Alph. « de Liguori, cum tale homicidium non fiat ex voluntate absoluta occidendi, non potest dici absolute voluntarium. » (Lib. VII, nºs 393-395.) Idem dicendum putamus de mutilatione occulta; licet enim mutilatio quandoque æquiparetur homicidio, non est homicidium, et verba concilii, utpote favorabilia, lato sensu interpretari licet ¹.

¹ Barbosa, in Concil. Trident. sess. xxiv, cap. vi, nº 4.

4º Excipiuntur quoque casus *deducti ad forum contentiosum*. Hæc exceptio videtur non cohærere cum ipsa regula: cum facultas dispensandi concedatur solum in casibus occultis, ut quid necesse fuit excipere casus deductos ad forum contentiosum, qui non sunt occulti? Sed notare est casum vere occultum, qui scilicet ab uno aut paucis scitur, posse, jure vel injuria, deduci ad forum contentiosum; concilium siquidem non loquitur tantum de casibus omnino occultis, qui a nemine cognoscuntur, sed de occultis prout a publicis distinguuntur. Porro statuitur Episcopum dispensare non posse, si casus deducatur ad forum contentiosum, per denuntiationem aut per accusationem. Si vero, postquam causa delata est ad forum contentiosum, reus juridice absolvatur eo quod delictum probatum non fuerit, « videtur profecto, ait Suarez, revocari delictum ad « statum in quo erat antea et æque manere occultum, ideoque « esse per Episcopum dispensabile; maxime quando nec plene, « nec semiplene probari potuit; nam quando aliqua probatio « intercedit, res videtur magis dubia, quia ex semiplena proba- « tione in foro contentioso facta, oritur generaliter publica in- « famia et publica notitia, imperfecta quidem, tamen qualis « sufficiens videtur ut res non maneat occulta sicut antea erat: « quod secus est quando delictum nullo modo probatum est. » (Disput. xli, sect. II, nº 6.)

5º Episcopus facultate prædicta utitur in gratiam suorum subditorum; quod ut melius intelligatur, distinguendum videtur inter dispensationem ad susceptionem ordinum, et dispensationem ad exercitium ordinis suscepti. — In priori casu, existimamus dispensationem non ab alio dari posse quam ab Episcopo proprio, qui solus Ordinarius est relative ad clericum ordinationem. Hæc sunt correlativa: illius est judicare an expediat aliquem super irregularitate dispensare, cujus est eundem suo clero adscribere. — In secundo casu, Episcopus dispensare potest clericos qui sacrum ministerium sub illius auctoritate in sua diœcesi obeunt, quales sunt, v. g., vicarii et

multi alii sacerdotes qui licet ad diœcesim aliam pertinentes, illic tamen, ex licentia sui respective Episcopi, indefinite comorantur. Hi omnes sunt revera subditi Ordinario loci quoad exercitium functionum sacrarum quamdiu ministerio sibi commisso funguntur; atque idcirco possunt ab eo impetrare dispensationem super irregularitatibus, ex tenore decreti Tridentini.

Idem probabiliter dicendum est de clericis qui licet nullo ministerio publico addicti sint diœcesi, in ea tamen domicilium habent, vel etiam quasi-domicilium. Quoad vero cæteros qui accidentaliter illic degunt, animo ad propria revertendi, ordo disciplinæ suadet ut adeant suum proprium Episcopum sub cuius auctoritate atque vigilantia sacris ordinibus communiter funguntur, ut ipse Episcopus judicet quatenus opportunum sit eos relevare, ut in suo ministerio permaneant. Præterea, quod hic præsertim animadvertere est, alienigenæ qui per locum transeunt, animo ad sua redeundi quando sibi placuerit, non veniunt nomine *subditorum*, nec reipsa subditi sunt Ordinarii loci, tametsi possint ibi sacramenta necessaria recipere; quamobrem, cum facultas Episcopis concessa sit a concilio in gratiam suorum subditorum, tutius est ut in eo casu abstineant, et clericus ad suum proprium Episcopum remittatur. Hæc conclusio confirmatur ex decisionibus S. Congreg., apud graves auctores relatis, quibus dicitur extraneos posse a suis criminibus absolvi, vi decreti Tridentini, non tamen dispensari¹.

6º Episcopus potest dispensare suum subditum, tum intra, tum extra diœcesim. Non posset absolvere a casibus S. Pontifici reservatis suum diœcesanum absentem, vi decreti concilii Tridentini (nº 793); sed canonistæ communiter admittunt illum posse dispensare super irregularitate, adeo ut restrictio *in sua diœcesi* quam concilium in suo decreto cap. VI, sess.

¹ Cf. Suarez, disput. xli, sect. II, nº 12. — Garcías, *de Beneficiis*, part. XI, cap. x, nº 139. — Collet, *Traité des Dispenses*, liv. VI, chap. IV, nº 195. — Collat. Andeg., VIIº *Conférence sur les Irrégularités*, IVº *Question*. S. Liguori, lib. I, nº 158.

xxiv inseruit, referatur ad secundam partem de casibus reservatis, non ad priorem de irregularitatibus. « Hujus differentie ratio, ait Suarez, hinc videtur oriri quod potestas dispensandi simpliciter conceditur et dispensatio ipsa ex se non pertinet ad forum pœnitentiæ, et ideo æque circa absentem et præsentem exerceri potest. » Ita fuisse definitum a S. Congreg. Concilii, absentiam scilicet non obstare quominus Episcopus suum subditum dispense, refert Pignatelli. (Tom. I *Consultationum canonicarum*, xx, nº 9.)

* 850. — III. Irregularitates S. Pontifici reservatæ relaxari possunt ab Episcopo in duplici casu, necessitatis nimirum et dubii.

1º Si gravissima causa urgeat, et non pateat aditus ad S. Pontificem, Episcopus dispensare potest, ea tamen conditione, ut quam primum fieri poterit clericus adeat Sanctam Sedem. Ita communiter theologi ex principiis generalibus circa dispensationem a lege¹.

Hujusmodi necessitas vix contingere potest quoad ordinum susceptionem. Si enim sit irregularitas *ex defectu*, non pertimescat scandalum; nihil urget, et expectari potest usquedum Sancta Sedes dispensationem concesserit; item si intercesserit irregularitas *ex delicto publico*; si vero promovendus impediatur irregularitate *ex delicto occulto*, Episcopus potest dispensare, excepto casu homicidii voluntarii, super quo aliunde non decet ut detur dispensatio. Fortassis tamen accidet ut promovendus noverit, paucis ante ordinationem diebus, irregularitatem ex defectu quæ non possit sine dedecore ac quadam veluti infamia manifestari, puta illegitimitatem natalium, et aliunde, ratione habita circumstantiarum, inopinata dilatio ordinationis ad aliud tempus locum datura sit gravi scandalo, injuriosæ scilicet suspitioni in clericum.

Necessitas sæpius continget post susceptos ordines, ne

¹ S. Alph. de Liguori, lib. VII, nº 591.

diffametur clericus, aut per tempus diuturnum teneatur supersedere sui ordinis exercitio, vel etiam suam Ecclesiam auxilio destitutam deserere.

2º In casu dubii, asserunt communiter canonistæ Episcopum posse dispensare; quia, inquiunt, stante dubio an clericus indigeat dispensatione, Episcopus valet dispensare, aut declarare dispensationem non requiri, aut illam dare ad cautelam. Præterea, « reservatio dispensationis, ait Ferraris, est odiosa, ut « pote coarctans potestatem ordinariam Episcopi; ideoque est « restringenda ad certos casus. » (Ferraris, vº *Dispensatio*, nº 29. Reiffenstuel, in tit. DE CONSTITUTIONIBUS, nº 474. S. Alph. de Liguori, nº 400.) Id a fortiori dicendum in materia irregularitatum, cum generaliter admittatur licitum esse in dubio juris, et etiam in dubio facti, se gerere veluti si nulla esset irregularitas (nº 801).

Difficultas tamen superest in casu quo dubium versatur circa ipsam potestatem Episcopi, an irregularitas sit reservata, an delictum sit occultum vel publicum, an ordinandus sit sub jurisdictione Episcopi, an indultum apostolicum talem casum complectatur, etc., etc. Dubium solvetur ex præsumptione generali, si aliqua præsumptio invocari possit. Scilicet: 1º Si agatur de irregularitatibus ex defectu, cum Episcopus nulla facultate potiatur, excepto uno aut altero casu, abstinere debet a concedenda dispensatione: judicare tamen potest utrum in quæstione proposita, sit irregularitas, an non. 2º Si agatur de irregularitatibus ex delicto occulto, pronuntiare poterit in gratiam suæ jurisdictionis, quia generalem habet facultatem, et in materia favorabili dubia interpretamur lato sensu. 3º Si dubitetur de existentia, de sensu, de extensione indulti apostolici, abstinere necesse est, quia nulla suppetit ratio præsumendi in favorem Episcopi, cum facultas dispensandi super jure communi reservata sit Sanctæ Sedi.

* 851. — IIIº *Quomodo postulanda sit dispensatio, et quid servandum in executione dispensationis?*

I. Qui aliqua irregularitate tenetur a qua dispensari exoptat, debet recurrere ad auctoritatem competentem; nimirum ad S. Pontificem, vel ad Episcopum, pro ratione irregularitatis, ex dictis in quæstione præcedenti. Si Sanctam Sedem adeat, libellum supplicem porriget ad Pœnitentiarium aut ad Datarium, prout irregularitas est occulta vel publica. S. Pœnitentiarium dispensat in occultis irregularitatibus, et inhabilitatibus, etiam ex homicidio voluntario, item ab inhabilitatibus propter hæresim, modo fuerint penitus occultæ. Dispensat etiam cum male promotis, ut omissos ordines possint secrete suscipere, non servatis interstitiis et extra tempora, et absque dimissoriis; non tamen ut plures sacros ordines eodem die recipiant. Item cum promotis ad sacros ordines, qui simoniam cum Episcopis promoventibus commiserint. Potest convalidare titulos beneficiorum cum occulta inhabilitate obtentorum et partem pretii simoniaci condonare. (Const. Benedicti XIV, *Pastor bonus*, § 15-20.) Alias dispensationes super irregularitatibus ex defectu, vel ex delicto publico, largitur sive Dataria, sive Secretaria Brevium, juxta sua respective jura. Sic, v. g., Secretaria Brevium privative concedit dispensationes super defectu ætatis tredecim mensium, vel alterius temporis; aliæ absolutiones, et dispensationes super irregularitate proveniente ex defectu corporis vel ex delicto, æque obtinentur, tum a Secretaria, tum a Dataria. Cæterum necesse non est discernere quæ sint in hac materia attributiones respectivæ utriusque officii, uti alias observatum fuit (nº 417); supplicatio ab officialibus curiæ romanæ ad alterutrum dirigitur, pro subjecta materia.

II. Necessarium est ut in supplicatione exponatur a quam irregularitate et ad quem effectum postuletur dispensatio, simul cum rationibus quæ ad postulandam gratiam movent; superior enim, nisi aliter suam mentem exprimat, gratiam impertitur juxta petitionem sibi factam, et si errore inducatur ad concedendam dispensationem, gratia concessa irritatur. Hæc igitur notanda:

1° Si quis pluribus irregularitatibus diversæ speciei adstrictus sit, et unam solummodo, seu errore, seu mala fide, exprimat, ab illa tantum solvetur, ceteris remanentibus, quia hanc solam intendit superior.

2° Si plures irregularitates contractæ sint ob delictum ejusdem generis sæpius iteratum, probabiliter requiritur ut saltem dicatur in genere violatam fuisse multoties legem irregularitatem inducentem, ne superior ignoret quantitatem gratiæ quam impertitur, et ut dispensatio pro omnibus irregularitatibus concedatur (n° 790).

3° Explicare necesse est ad quem effectum postuletur dispensatio. Etenim potest irregularitas tolli vel in totum, vel ex parte; quoad ordines minores, non quoad majores; quoad usum ordinis suscepti, non quoad ordinem suscipiendum; quoad ordinum susceptionem, non beneficiorum. Quoties dispensatio irregularitatis conceditur absolute, sine addito, signum est dispensationem esse totalem; tum quia verba significant totam dispensationem, tum quia nulla est ratio determinandi dispensationem ad unum ordinem potius quam ad alterum, tum denique quia in statu præsentis omnes et singuli promoti se promovendos sperant ultimo ad sacrum presbyteratum. Hæc tamen concessio, quantumvis absolute facta, non censetur comprehendere prælaturam majorem, neque etiam officium et beneficium, præsertim eum cura animarum, siquidem in concessione generali ea non veniunt quæ superior forte non esset in specie concessurus, et aliunde quæ *exorbitant a jure communi*, uti sunt dispensationes, *ad consequentiam non sunt trahenda* (n° 58).

III. Dataria Breve dispensationis dirigit ad Episcopum, vel ad Episcopi officialem a quo executioni mandetur: Pœnitentiaria rem mandat communiter confessario ab oratore ex approbatis eligendo, qui dispensationem applicet in foro conscientiæ. Delegatis a Dataria, et a Pœnitentiaria, convenit consilium quod Benedictus XIV dedit quoad rescripta dispensationum in causis matrimonialibus: « Statim ac litteræ seu diplomata ipsi-

« reddentur sæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter satisfaciant quæ præscribuntur. » (*Institutione* LXXXVII, n° 81.)

Non est specialis solemnitas requisita ad validitatem dispensationis: sufficit ut delegatus eam formam adhibeat quæ dispensationem significet. Sed conditiones præscriptas penitus servare omnino necessarium est, præsertim quæ verbo ablativo enuntiantur; nam « certissimum est inter jurisperitos, ait Benedictus XIV (loco citato, n° 68), quod vera conditio ex ablativo absoluto consequitur; qua de re prætermitti nullo modo potest, licet gravissima incommoda interponantur¹. »

Sedulo attendere oportet ex tenore rescripti: 1° utrum executor teneatur inquirere de causis allegatis, antequam dispensationem expediat; 2° utrum Pœnitentiaria dispensationem concesserit pro delicto simpliciter occulto, an sub ea conditione quod delictum sit *omnino occultum*, quæ duo sunt valde distincta; 3° utrum dispensatio concedatur in foro externo, an in foro simpliciter interno, an in foro pœnitentiariæ, audita scilicet confessione sacramentali.

1° Quando injungitur delegato ut non aliter dispense, nisi quatenus invenerit per diligens examen veritatem causarum, nova informatione opus erit, etiam si ante petitionem facta fuerit inquisitio de causis allegatis.

2° Si dispensatio detur dummodo delictum sit *omnino occultum*, executor supersedere debet negotio, quando delictum cognoscitur vel ab uno qui illud probare posset in foro externo; ex tunc enim res non censetur omnino occulta.

3° Dispensatio concessa pro foro interno non prodest per se in foro exteriori, eo quidem sensu quod, ea non obstante, iudex valeat persequi clericum irregularem, eumque ab ordinis exercitio impedire. S. Pœnitentiaria sæpe injungit ut

¹ Cf. quæ dicta sunt in *Prolegomenis* (n° 56 et 57) de rescriptis, et quæ passim tradunt theologi in tract. *de Matrimonio*; licet enim in alia materia versemur, magna tamen est analogia in iis quæ ad dispensationum assecutionem et executionem attinent.

exsecutor dispensationem impertiatur *Nullis super his adhibitis testibus aut litteris datis*; addito etiam: *præsentibus post earum executionem, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, per te combustis aut laniatis*. Verumtamen, si Episcopus postea inquireret in clericum ob irregularitatem cujus rumor ad ipsum pervenerit, exsecutor posset Episcopum secreto monere de data dispensatione; et Episcopi officium erit judicare, ex adjunctis, si debeat delegati testimonio acquiescere, et abstinere ab alia inquisitione, an potius recurrendum sit denuo ad Sanctam Sedem ut clericus dispensetur in foro externo¹.

De obligatione indicta litteras comburendi aut laniandi, animadvertit Schmalzgrueber exsecutorem posse eas describere et exemplar, pro sua vel aliorum instructione, retinere; quia prohibetur solum retinere copiam authenticam, in debita juris forma factam, quæ ad probandum foro externo serviat. (In tit. DE MATRIMONIO CONTRACTO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIAE, n° 252.)

ART. IV. — DE PRIVATIONE OFFICII; DE DEPOSITIONE ET DEGRADATIONE CLERICI.

832. — Pœnæ canonicæ, de quibus hactenus egimus, ad eum finem constitutæ sunt ut reus emendetur, vel ut dignitati status clericalis consultum sit. Aliæ peccatorem ad cor reversum juvant ut delicta efficacius expiet; aliæ coercent contumacem ut ad meliorem frugem reducatur; aliæ demum a clericatu remonent quos peccata commissa minus idoneos efficiunt sacro ministerio; cæterum, non privant clericum privilegiis sui ordinis, nec etiam officiis seu beneficiis quæ antea legitimo-jure acquisiverat. Superest ut de pœnis mere vindicativis, seu quæ ad vindictam delicti atque violati ordinis, potius quam ad emendationem rei, edictæ sunt, tractemus. Hujusmodi sunt, quod

¹ Cf. Benedictum XIV, *Institutione* citata, n° 51.

ad statum clericalem attinet, privationes, inhabilitates, depositio et degradatio.

*833. — I° *Quandonam clerici priventur, ratione delicti, suis officiis et beneficiis, et quid jure servandum, quando superior intendit ad illam privationem procedere*¹?

Clerici privantur suis beneficiis et officiis, ratione delicti, vel *ipso jure*, vel *per sententiam* judicis, pro gravitate delictorum.

*834. — II. Privantur *ipso jure* suo officio et beneficio, in pœnam delicti: 1° qui simoniam commiserunt realem aut confidentialem in adeptione aut permutatione beneficii (n° 732); 2° qui ad beneficia consistorialia promoti, se eorundem beneficiorum administrationi immiscere attentant, ante obtentam confirmationem apostolicam (n° 148); 3° qui vi et propria auctoritate occupare præsumunt quæcumque beneficia ecclesiastica. Amittunt eo ipso jus omne, si quod habebant in eadem beneficia (cap. *Eum qui*, 18, PRÆBENDIS, VI); 4° qui res aut bona sui beneficii alienaverunt contra præscriptum bullæ *Ambitosæ*, si per sex menses perseveraverint obdurato animo in interdicto cui subjacent; hæc sanctio non attingit Episcopos, sed inferiores prælatos et Ecclesiarum rectores; effectum non habet in regionibus ubi constitutio *Ambitosæ* contraria consuetudine moderata est (n°s 620, 622); 5° qui usurpaverunt jurisdictionem, jura, bona, redditus Ecclesiarum, aut qui hujus usurpationis consentientes fuerunt (n° 735); 6° falsificantes litteras apostolicas, aliquid in illis delendo, aut introducendo, vel immutando (n° 742); 7° qui horrendum sodomie crimen exercent; id est qui non semel aut iterum, sed pluries illud perpetraverint (n° 745); 8° qui homicidium qualificatum, nempe patris, matris, Episcopi, vel clerici; item qui homicidium extractis insidiis, seu ut vocant, *assassinium*, commiserunt (n° 740); 9° qui cardinales, aut, quod multo immanius foret, S. Pontificem, hos-

¹ Cf. Leurenium, *Forum beneficiale*, part. III, sect. 1, cap. III.